

שני חטאי עגל הזהב | אוריאל אסולין

חטא העגל הראשון

בפרשת יתרו אנו קוראים על מעמד הר סיני, בו בני ישראל נוכחים בהתגלותו של ה' בהר סיני ושומעים ממנו את עשרת הדברות. לאחר סירובם של בני ישראל להמשיך ולשמוע את קול ה' מתוך הענן, בשל פחדם כי הם עלולים למות מעוצמת המחזה, מורה ה' למשה לעלות אליו להר על מנת לקבל את התורה כתובה על לוחות הברית:

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה עֲלֵה אֵלַי הַהָרָה וְהִנֵּה שָׁם וְאֶתְנֶה לְךָ אֶת לַחַת הָאָבֶן וְהַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה אֲשֶׁר כָּתַבְתִּי לְהוֹרֹתָם:

(שמות כד', י"ב)

משה איננו יודע למשך כמה זמן הוא ישהה בהר, אך הוא מבין כי הוא עולה לזמן ממושך מדבריו של ה': "וְהִנֵּה שָׁם", ועל כן הוא ממנה את אהרון וחור להחליף אותו בהנהגת בני ישראל:

וְאֵל הַדֹּקְנִים אָמַר שָׁבוּ לָנוּ כִּזְהָ עַד אֲשֶׁר נָשׁוּב אֲלֵיכֶם וְהִנֵּה אֶהְרֹן וְחֹר וְעַמְּכֶם מִי בַעַל דְּבָרִים יִגַּשׁ אֲלֵהֶם:

(שם, י"ד)

משה עולה להר סיני, מחכה שישה ימים בתחתית ההר שה' מתגלה עליו, וביום השביעי נקרא משה לעלות לה'. שם הוא מתוועד עם ה' ומקבל ממנו את ציווי המשכן וכליו בפרשת תרומה, את ציווי משיחת הכהנים ובגדיהם בפרשת תצווה, ולאחר מכן, לאורך סוף פרשת תצווה ובתחילת פרשת כי תשא, מצווה ה' את משה שבעה נספחים לציווי המשכן.

סוף פרק לא' נחתם בתיאור סוף דיבורו של ה' אל משה ונתינת לוחות האבן אל משה:

וַיִּתֵּן אֶל מֹשֶׁה כָּכֹלְתּוֹ לְדַבֵּר אֹתוֹ בְּהַר סִינִי שְׁנֵי לַחַת הָעֵדֻת לַחַת אָבֶן כְּתָבִים בְּאֶצְבַּע אֱלֹהִים:

(שמות לא', י"ח)

בתחילת פרק לב' המקרא 'מעביר את המצלמה' מזירת פסגת הר סיני לזירת מחנה ישראל השוכן למרגלות הר סיני.

בני ישראל, כפי שראינו למעלה, אינם יודעים אף הם מתי משה אמור לרדת מההר ולחזור להנהיג אותם במדבר, אך נראה כי לאחר משך זמן מסויים מתיישים בני ישראל מחזרתו של משה:

וַיֵּרָא הָעָם כִּי בָשַׁשׁ מֹשֶׁה לְרִדְתָּ מִן הַהָר וַיִּקְהַל הָעָם עַל אֶהֱרֹן וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו
קוּם עֲשֵׂה לָנוּ אֱלֹהִים אֲשֶׁר יֵלְכוּ לִפְנֵינוּ כִּי זֶה מֹשֶׁה הָאִישׁ אֲשֶׁר הֶעֱלָנוּ
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֹא יָדַעְנוּ מָה הָיָה לוֹ:

(שמות לב', א')

נראה לטעון מהפסוק כי בני ישראל דורשים מאהרון תחליף למשה שיהיה אף יותר טוב ממשה, משום שלדעתם משה "האיש" התכלה, כנראה, מעוצם המפגש עם ה' ולא יחזור עוד להנהיגם.¹

טענה זו גם מסבירה את העובדה שבני ישראל לא פונים לאהרון בבקשה להחליף את משה, שהרי הם רוצים דמות על אנושית שתנהיג אותם, ולא אנושית התלויה בחסדו של ה' ועלולה להיעלם להם לפתע.

אהרון בתגובה לבקשתם של בני ישראל משתף עימם פעולה ומצווה עליהם להביא לפניו את תכשיטי הזהב שעליהם ועל בני משפחותיהם, ולאחר שכל הזהב נאסף יוצר אהרון על ידי חריטה ויציקה בתבנית דמות של עגל זהב. בני ישראל מכתירים את העגל כאלוהיהם, ואהרון בונה למרגלותיו מזבח וקובע חג לה' למחרת.³

¹ וראינו כבר שפחדם של בני ישראל מלשמוע את קול ה', הוא פחד ממותם בעקבות שמיעה מעין זו: "וַיֹּאמְרוּ אֶל מֹשֶׁה דַּבֵּר אִתָּה עִמָּנוּ וְנִשְׁמָעָה וְאַל יְדַבֵּר עִמָּנוּ אֱלֹהִים כִּי נָמוּת" (שמות פרק כ')

² ניתן לעלות על תפיסה זו ממילותיהם של בני ישראל לאהרון, כאשר מקבילים בין תיאור המצוקה שמבטאים בני ישראל לבין בקשתם, עולה כי כתקבולת ניגודית עומד "משה האיש" אל מול האלוהות שרוצים בני ישראל שאהרון יקים להם.

³ ונשאלת השאלה: מהו תחום אחריותו של אהרון לחטא העגל? מתיאור המקרא את המעשה עצמו עולה כי אהרון נושא באחריות מלאה לחטאם של ישראל בעגל, שהרי הוא בעצמו יצר את העגל בחריטה ותבנית, בנה לכבודו מזבח וקבע חג בגין בנייתו למחרת, אך כאשר מעיינים בתיאורו של אהרון את מעשיו ניתן לראות כי הוא מתאר את השתלשלות הדברים מעט אחרת: "אל יחר אף אדני אִתָּה יְדַעְתָּ אֶת הָעָם כִּי בָרַע הוּא: וַיֹּאמְרוּ לִי עֲשֵׂה לָנוּ אֱלֹהִים אֲשֶׁר יֵלְכוּ לִפְנֵינוּ כִּי זֶה מֹשֶׁה הָאִישׁ אֲשֶׁר הֶעֱלָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֹא יָדַעְנוּ מָה הָיָה לוֹ: וַאֲמַר לָהֶם לְמִי זֶהב הַתְּפָרָקוּ"

ביום למחרת משכימים בני ישראל ומתחילים בפולחן לעגל הזהב על ידי הגשת שלמים ועולות לפניו, ובכך מסתיימת פרשת העגל, והמקרא "מחזיר את המצלמה" לזירת פסגת הר סיני.

אם נדייק בזמני האירועים נגלה עובדה מפתיעה:

ה' מצווה את משה לרדת מהר סיני לאחר סיום הרצאת דבריו אליו, ואף לאחר שבני ישראל מתחילים לעבוד את העגל בפועל:

וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר כִּי שָׁחַת עַמְּךָ אֲשֶׁר הִעֲלִיתִי מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם:
סָרוּ מֵאֵת מִן הַדְרֹךְ אֲשֶׁר צִוִּיתָם עֲשׂוּ לָהֶם עֵגֶל מִסֶּכֶה וַיִּשְׁתַּחֲוּ לוֹ
וַיִּזְבְּחוּ לוֹ וַיֹּאמְרוּ אֵלֶּה אֱלֹהֵינוּ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִעֲלוּךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם:

(שם, ז'-ח')

קרי, בעת התקהלות העם על אהרון בדרישה לבניית העגל, ואף בעת עשיית העגל עצמו,⁴ משה נמצא בפסגת הר סיני ועדיין מקבל את ציוויי המשכן השונים. אך לאחר שבני ישראל חוטאים בפועל, דורש ה' ממשה לרדת מהר סיני ולערוך סדר במחנה ישראל. משה לא מגיב לציווי זה, וה' מחליט אף להחריף את גזירתו ולהשמיד את בני ישראל וליצור עם חדש מזרעו של משה:

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה רְאִיתִי אֵת הָעָם הַזֶּה וְהִנֵּה עִם קָשָׁה עֲרָף הוּא:
עֵתָה הִנֵּיחָה לִי יַחַר אַפִּי בָהֶם וְאֶכְלֶם וְאַעֲשֶׂה אוֹתָךְ לְגוֹי גְדוֹל:

(שם, ט'-י')

וַיִּתְּנוּ לִי וְאַשְׁלַכְהוּ בְּאֵשׁ וַיֵּצֵא הָעֵגֶל הַזֶּה: (שמות פרק לב) מדבריו של אהרון מצטיירת דמותו כדמות פאסיבית שנכנעת בפני רצונותיהם הרעים של בני ישראל, ולא מחוללת את הגשמת רצונותיהם, אלא רק מאפשרת את מימושם. נראה ברור לעין כי ישנו פער עצום בין התיאור האקטיבי של אהרון על ידי המקרא, לבין תיאורו הפאסיבי של אהרון את עצמו בפני משה, ונראה כי המקרא ממש דורש מאיתנו לערוך את ההשוואה ולגזור את מסקנותיה.

בפרשתנו נראה כי אף לאחר שיחתם של משה ואהרון על דבר העגל, לא משתכנע משה, ואף המקרא, בתמימות כוונותיו ותומת ליבו של אהרון:

"וַיֵּרָא מֹשֶׁה אֶת הָעָם כִּי פָרַע הוּא כִּי פָרַע אֶהְרֹן לְשִׁמְצָה בְּקַמְיָהֶם... וַיִּגַּף ה' אֶת הָעָם עַל אֲשֶׁר עָשׂוּ אֶת הָעֵגֶל אֲשֶׁר עָשָׂה אֶהְרֹן:" (שמות פרק לב)

ואם כן, נשאלת השאלה מדוע לא נענש אהרון בגין חטא העגל, ואף המשיך לשרת לאחר מכן בקודש? לגבי עניין זה נציין כי בפרשת "ואתחנן", כשלושים ותשע שנים לאחר חטא העגל, חושף בפנינו משה פן נוסף שלא נודע לנו בספר שמות- לאחר חטא העגל ביקש ה' להרוג את אהרון, ורק בזכות תפילתו של משה נמנע ה' מלעשות כן: "וַיִּבְרָא אֶהְרֹן הַתְּאֵנָה ה' מֵאֵד לְהַשְׁמִידוֹ וְאֶת־פֶּלֶל גַּם בְּעַד אֶהְרֹן בְּעַת הַהוּא:" (דברים פרק ט)

⁴ אין לנו יודעים במדויק את הזמן שעבר מאז ההתקהלות סביב אהרון ועד סוף יצירת העגל ופולחנו, אך ניתן לשער כי מדובר לפחות בפרק זמן בן עשרים וארבע שעות, שהרי אהרון מורה לבני ישראל על חג למחרת יום סוף יצירת העגל.

משה שמבין את חומרת המצב, מנטרל בתחילה את גזרתו השנייה של ה' להשמיד את בני ישראל, על ידי כך שהוא מזכיר לה' את כל השקעתו עד עתה בהוצאת בני ישראל ממצרים, ואת זכות אבותם של בני ישראל – אברהם יצחק ויעקב:

וַיַּחַל מֹשֶׁה אֶת פְּנֵי ה' אֱלֹהָיו וַיֹּאמֶר לְמָה ה' יַחַרָּה אַפָּי בְּעַמִּי אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּכַח גְּדוֹל וּבְיָד חֲזָקָה:
לְמָה יֹאמְרוּ מִצְרַיִם לְאֹמֵר בְּרָעָה הוֹצִיאָם לְהִרְגָם אֹתָם בְּהָרִים וּלְכַלְתָּם מֵעַל פְּנֵי הָאָדָמָה שׁוּב מִחֲרוֹן אַפָּי וְהִנַּחֵם עַל הַרְעָה לְעַמִּי:
זָכַר לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיִשְׂרָאֵל עַבְדֶּיךָ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לָהֶם בְּךָ וּבְדַבַּר אֱלֹהִים אַרְבָּה אֶת זַרְעֲכֶם כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְכָל הָאָרֶץ הִיא אֶת אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֲתָן לְזַרְעֲכֶם וְנִחְלוּ לְעַלְמִים:
וַיִּנַּחֵם ה' עַל הַרְעָה אֲשֶׁר דִּבַּר לַעֲשׂוֹת לְעַמּוֹ:

(שם, 'יא'-יד')

אך צריך לשים לב כי התנחמותו של ה' וחזרתו מגזירת הכיליון של בני ישראל לא מסמלת כפרה כלשהי על חטא העגל, וכעת נדרש משה לרדת אל העם ולטפל בחוטאים.

משה יורד מן ההר, והפעולה הראשונה אותה הוא עושה היא שבירת הלוחות העדות. פעולה זו משמשת לשני תפקידים שונים: ראשית, מסמלת שבירה זו את ניתוצו של ההסכם שנערך בין ה' לבני ישראל, שהרי בני ישראל הפרו את החוזה בינם לבין ה' בבוטות.⁵ שנית, יש במעשה שבירת הלוחות הכרזה כי כל רצונו

⁵ ניתן לראות את הפרת החוזה בדבריו של ה': "סרו מהר מן הדרך אשר צויתם עשו להם עגל" (שמות פרק לב), העומדים בניגוד לדיבר השני: "לא תַעֲשֶׂה לְךָ פֶסֶל וְכָל תְּמוּנָה אֲשֶׁר בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְאֲשֶׁר בָּאָרֶץ מִתַּחַת וְאֲשֶׁר בַּיָּם מִתַּחַת לָאָרֶץ: לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תַעֲבֹדֵם..." (שמות פרק כ)

של ה' לשכון בתוך בני ישראל בטל ומבוטל,⁶ שהרי לוחות העדות משמשים כנקודת התורף של המשכן, וסביבם המשכן בנוי:

וַנִּתֵּן אֶת הַכִּפֹּרֶת עַל הָאָרֶץ מִלְמַעְלָה וְאֶל הָאָרֶץ תִּתֵּן אֶת הָעֶצֶת אֲשֶׁר אֲתֵּן
אֵלֶיךָ:

וַנּוֹעֲדֵתִי לְךָ שֶׁסְּוֹדֵבְרָתִי אֲתֵּךְ מֵעַל הַכִּפֹּרֶת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרִבִּים אֲשֶׁר עַל אָרֶץ
הָעֶצֶת אֵת כָּל אֲשֶׁר אֲצַוְהָ אוֹתָךְ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

(שמות כה', כ"א-כ"ב)

לאחר מכן, שורף משה את העגל וטוחן את שאריותיו עד דק, ומפזר את האפר הטחון לתוך מימיהם של בני ישראל על מנת להשקותם במים אלו. פעולותיו של משה תמוהות, ולא מובן מהי מטרתו בעשייתם. בשאלה זו נחלקו חז"ל והפרשנים. נביא את שתי דרכי הפתרון המרכזיות:

א. משה רצה לבטא את זלזולו בעבודת עגל הזהב, על ידי כך שהעגל, אותו הכתירו ישראל כא-לוהיהם, ייכנס למעיהם ויצא בצואתם בביוז ובמיאוס.

ב. שתיית המים המעורבים באפר עגל הזהב תיצור אצל החוטאים שעבדו לעגל אפקט של כאבי בטן שיסגירו אותם לבני לוי (בדומה לאפקט אותו יוצרים המים המאררים בבטנה של הסוטה).

⁶ ניתן להוכיח רעיון זה מכך שבהמשך הפרשה, כאות תגובה למעשה העגל והשלכותיו, לוקח משה את אוהלו ונוטה אותו הרחק ומחוץ למחנה ישראל וקורא לו "אוהל מועד": "וימשה יקח אֶת הָאֹהֶל וַיִּנְטֵה לֹוּ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה הַרְחֵק מִן הַמַּחֲנֶה וַיִּקְרָא לוֹ אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּהְיֶה כָּל מִבְּקֶשׁ ה' יֵצֵא אֶל אֹהֶל מוֹעֵד אֲשֶׁר מִחוּץ לַמַּחֲנֶה" (שמות פרק לג). פעולה זו מבטאת את האלטרנטיבה שמקים משה למשכן שהיה אמור לקום בתוך מחנה ישראל אלמלי חטא העגל, וכדאי לשים לב שכאשר המקרא מתאר את האוהל, הוא מדגיש כי כל אדם שחפץ בקרבת ה' יכול להגיע לאוהל זה, אך זהו הביטוי ההופכי במדויק לכוונתו הראשונית של ה': "וַיִּעֲשֵׂה לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנֵתִי בְּתוֹכְכֶם" (שמות פרק כה).

בנוסף, צריך לשים לב, שהמעמד החדש שניתן ללויים לאחר חזרתו של המשכן לחיק מחנה ישראל, מבטא אף הוא את השינוי שחל בתפיסת המשכן, שהרי במקרא תפקיד הלויים הוא לשמור את המשכן מפני בני ישראל: "...וַיִּהְיוּ הַקְּרֹב יוֹמֵת" (במדבר פרק א).

כך במילותיו של הרמב"ן:

ויזר על פני המים וישק את בני ישראל – אחרי שהיה דק לעפר זרקו על פני מי הנחל היורד מן ההר והשקה אותן מאותן המים. ואפשר כי הזהב השרוף שאיננו נתך, אבל הוא שרוף, ונטחן עד אשר דק, כאשר הזכיר ר"א, קל הוא על פני המים, על כן היה צף והשקהו להם. או היה זורה אותו על הנחל מעט מעט, ושואב ומשקה להם טרם ישקע. או שהיה ממעשה הנסים. והנה רצה לבזות מעשיהם, טחן האלוה שלהם והכניסו בבטנם שיוציאוהו ברעי ובצואה, כמו שנאמר (ישעיה ל', כ"ב) תזרם כמו דוה צא תאמר לו. ועל דעת רבותינו (בבלי ע"ז מד, א) עוד נתכוון לבדקם כסוטות וצבתה בטנם ונפלה ירכם, והוא האמת:

(רמב"ן, שמות לב', כ')

על אף פעולה זו, שמבטאת את ביטולו הגמור של עגל הזהב מן העולם, בני ישראל ממשיכים לנהוג בפראות ובמופרעות שהחלה עם העבודה לעגל הזהב. נראה שמשה מבין כי על מנת להשליט סדר במחנה עליו לעשות פעולה יותר דרסטית, ועל כן הוא אוסף אליו את בני לוי ושולח אותם להרוג את המתפרעים בקהל ישראל:

וַיֵּרָא מֹשֶׁה אֶת הָעָם כִּי פָרַע הוּא כִּי פָרַע אֶהְיֶה לְשִׁמְצָה בְּקִמְיָהֶם:
וַיַּעֲמֵד מֹשֶׁה בְּשַׁעַר הַמַּחֲנֶה וַיֹּאמֶר מִי לְה' אֱלֹהֵי וַיֹּאסְפוּ אֵלָיו כָּל בְּנֵי לְוִי:
וַיֹּאמֶר לָהֶם כֹּה אָמַר ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שִׁימוּ אִישׁ חֲרָבוֹ עַל יָרְכוֹ עִבְרוּ וְשׁוּבוּ מִשַּׁעַר לְשַׁעַר בַּמַּחֲנֶה וְהָרְגוּ אִישׁ אֶת אָחִיו וְאִישׁ אֶת רֵעֵהוּ וְאִישׁ אֶת קָרְבוֹ:

וַיַּעֲשׂוּ כַּכֵּן לְוִי כְּדַבַּר מֹשֶׁה וַיִּפֹּל מִן הָעָם בַּיּוֹם הַהוּא כְּשִׁלְשֹׁת אֲלָפֵי אִישׁ:
(שמות לב', כ"ה-כ"ח)

פעולה זו, שגבתה כשלושת אלפים הרוגים, מצליחה כנראה להחזיר את העם למצב של רגיעה, ולמחרת היום, בפעם הראשונה מאז ירידתו מההר, מדבר משה אל העם ומוכיח אותם על מעשיהם.

חטא עגל הזהב השני

חטא העגל נצרב בתודעה הלאומית של ישראל כחטא איום כל כך, עד כדי כך שכל עונש שאי פעם יושת על ישראל, יהיה בו יותר משמץ של עונש אף על חטא העגל, או כפי שחז"ל מבטאים זאת:

אמר רבי יצחק: אין לך כל פורענות ופורענות שבאה לעולם שאין בה אחד מעשרים וארבעה בהכרע ליטרא של עגל הראשון, שנאמר "וביום פקדי ופקדתי עליהם חטאתם".

(בבלי סנהדרין קב, א)

ונראה, כי מעתה והלאה לא יפלו בני ישראל לחטא מעין זה. אך מעיון קצר בתנ"ך, ניתן לראות כי היה מלך בישראל שביסס את מלכותו על התנגדות למקום הפולחן המרכזי של עם ישראל, ולמד מפרשתנו ומפרשיות אחרות כיצד יש להציב אלטרנטיבה ראויה למקדש:

לאחר מות שלמה המלך, נחלקת ממלכת ישראל בין רחבעם בנו לבין ירבעם בן נבט. ירבעם שולט על האזור הצפוני של ארץ ישראל, קרי, מאזור בית אל וצפונה, ורחבעם שולט על נחלתם של יהודה, שמעון ובנימין, כאשר בני לוי הפזורים בכל השבטים נספחים לממלכתו על מנת לשמש במקדש.

ירבעם מבין כי החיסרון העקרוני בממלכתו הצעירה, שאף יכול להביא להפלתה, הוא רצונם של בני ישראל לעלות למקדש ולעבוד שם את ה' כהרגלם מימים ימימה, ועל כן הוא יוצר העתק מדויק להפליא של עגל הזהב מפרשתנו בהקמת שני עגלי זהב בדרך ובבית אל,⁷ ביצירת מעמד לווייה אלטרנטיבי לבני שבט לוי ובקביעת חג חדש בישראל:

⁷ בהצבת שני עגלי הזהב בעיר הדרומית ובעיר הצפונית של ממלכתו רוצה ירבעם לבטא רעיון נוסף. מכמה פסוקים בתנ"ך ניתן לראות כי המילה הנרדפת לעגלים הם "כרובים", לדוגמא: כאשר יחזקאל מתאר את החזיון אשר ראה בנהר כבר הוא כותב: "וַיִּדְמֹת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אֲדָם וּפְנֵי אֲרִיֵה אֵל הַיָּמִין לְאַרְבַּעַתָּם וּפְנֵי שׁוֹר מִהַשְּׂמֹאוֹל לְאַרְבַּעַתָּן וּפְנֵי נֶשֶׁר לְאַרְבַּעַתָּן" (יחזקאל פרק א), וכאשר הוא מתאר את אותו מעמד מאוחר יותר הוא מחליף את הביטוי "שור" בביטוי "כרובים": "וְאַרְבַּעַתָּה פְּנֵים לְאַחַד פְּנֵי הָאֶחָד פְּנֵי הַכְּרוֹב וּפְנֵי הַשֵּׁנִי פְּנֵי אֲדָם וְהַשְּׁלִישִׁי פְּנֵי אֲרִיֵה וְהָרְבִיעִי פְּנֵי נֶשֶׁר: וַיִּזְמְנו הַכְּרוֹבִים הֵיא הַחַיָּה אֲשֶׁר רְאִיתִי בְּנֶהַר פְּבַר" (יחזקאל פרק י).

וַיֹּאמֶר יִרְבֶּעֶם בְּלִבּוֹ עִתָּה תָשׁוּב הַמַּמְלָכָה לְבֵית דָּוִד:
 אִם יַעֲלֶה הָעָם הַזֶּה לַעֲשׂוֹת זִבְחִים בְּבֵית ה' בִּירוּשָׁלַם וְשָׁב לֵב הָעָם הַזֶּה
 אֶל אֲדֹנֵיהֶם אֶל יִרְבֶּעֶם מֶלֶךְ יְהוּדָה וְהִרְגֵנִי וְשָׁבוּ אֶל יִרְבֶּעֶם מֶלֶךְ יְהוּדָה:
 וַיִּדְעֶץ הַמֶּלֶךְ וַיַּעַשׂ שְׁנֵי עֲגָלֵי זָהָב וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם רַב לָכֶם מַעֲלוֹת יְרוּשָׁלַם
 הִנֵּה אֲלֵהֶיךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֵעֲלִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם:
 וַיֵּשֶׁם אֶת הָאֶחָד בְּבֵית אֵל וְאֶת הָאֶחָד נָתַן בְּדָן...
 וַיַּעַשׂ אֶת בֵּית בָּמֹת וַיַּעַשׂ כִּהְנִים מִקְצוֹת הָעָם אֲשֶׁר לֹא הָיוּ מִבְּנֵי לֹוִי:
 וַיַּעַשׂ יִרְבֶּעֶם חָג... כִּי חָג אֲשֶׁר בִּיהוּדָה וַיַּעַל עַל הַמִּזְבֵּחַ כִּן עֲשֵׂה בְּבֵית אֵל
 לְזִבְחָתָם... אֲשֶׁר בָּדָא מִלְּבָבוֹ וַיַּעַשׂ חָג לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעַל עַל הַמִּזְבֵּחַ לְהִקְטִיר:
 (מלכים א, יב, כ"ו-ל"ג)

ניתן לומר כי ירבעם מבטא בעצם את ההתנגדות הקדומה של בני ישראל לאזור מתוחם לעבודת הא-ל על ידי אנשים ספציפיים, וזאת אף ניתן לראות מהשמות שהוא נותן לבניו – שמותיהם של שני הכהנים הדחויים מלעבוד במשכן:

בַּעַת הַהִיא חָלָה אֲבִיָּה בֶן יִרְבֶּעֶם... וְהֵימִים אֲשֶׁר מֶלֶךְ יִרְבֶּעֶם עֲשָׂרִים
 וַיִּשְׁפֹּטִים שָׁנָה וַיִּשְׁכַּב עִם אֲבֹתָיו וַיִּמְלֹךְ נָדָב בְּנוֹ תַּחְתָּיו:
 (שם, יד, א'-כ')

אך גם אז, כפי שניתן לראות בנבואות שונות, לא הייתה תוחלת בעבודת העגלים, והנביאים הוכיחו את העם על הליכתו אחרי מצג שווא של אלוהות מדומה:

זָנַח עֲגֻלָּךְ שִׁמְרוֹן חָרָה אַפִּי בָּם עַד מָתִי לֹא יוּכְלוּ נַקִּיִן:
 פִּי מִיִּשְׂרָאֵל וְהוּא חָרַשׁ עֲשָׂהוּ וְלֹא אֱלֹקִים הוּא פִּי שְׂכָבִים יִהְיֶה עֲגֻלָּ
 שִׁמְרוֹן:
 (הושע ח, ה'-ו')

על פי זיהוי זה ניתן להגדיר כי ירבעם רוצה לבטא במעשיו כי כל ממלכת ישראל, מצפונה ועד דרומה, נמצאת 'בין הכרובים', ביטוי שמבטא את שיא התגלות השכינה במשכן: "וַיִּנְוְעֲדָתִי לָךְ שֵׁם וְדַבַּרְתִּי אִתְּךָ מֵעַל הַפִּפְרֹת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרֻבִים אֲשֶׁר עַל אֲרֹן הָעֵדֻת אֵת כָּל אֲשֶׁר אֲצַוֶּה אוֹתְךָ אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (שמות פרק כה).